

KOMISE PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ AV ČR
COMMITTEE FOR THE ENVIRONMENT
OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE CZECH REPUBLIC

Národní 3, 117 20 Praha 1

Stanovisko k problematice útlumu uhlí v České republice

Česká republika má tzv. uhlíkový rozpočet, jenž je součástí globálního uhlíkového rozpočtu, který vyjadřuje, kolik emisí skleníkových plynů ještě může lidstvo vypustit, aby byl splněn cíl Pařížské klimatické dohody, tedy udržení růstu globální teploty na úrovni maximálně 2 °C stupňů oproti předprůmyslové době a pokud možno co nejbližší oteplení o 1,5 stupně¹.

Spalování uhlí je největším zdrojem² emisí skleníkových plynů v České republice a řadí ji tak mezi státy s nejvyššími emisemi v Evropě³ (celkově i na jednoho obyvatele). Dalších velmi špatných výsledků Česká republika dosahuje v indikátorech emisní intenzita (emise na jednotku HDP) a historické emise na obyvatele (kumulované emise od r. 1750). Rychlý útlum a ukončení spalování uhlí pro výrobu energie je proto také hlavním opatřením, aby se Česko vešlo do svého uhlíkového rozpočtu.

Výpočty k uhlíkovému rozpočtu ukazují, že vyspělé země by měly opustit spalování uhlí do roku 2031, země rozvojové do roku 2037⁴. Uhelná komise ovšem doporučila pro ČR rok 2038, přestože se v jejích podkladech uvádí, že z hlediska fungování energetiky je možné přestat s využíváním uhlí již v roce 2033. Vláda se zatím na termínu neshodla.

Vývoj ekonomiky – i četné studie zabývající se hodnocením dopadů (tzv. externalit) – naznačují, že spalování uhlí přestane být konkurenceschopné ve výrobě energie v Česku někdy kolem roku 2030. Studie společnosti Bloomberg New Energy Finance dokládá, že zvýšení evropského cíle pro snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 (oproti roku 1990) ze 40 na 55 % zvedne cenu emisní povolenky do roku 2024 na 45 eur za tunu CO₂ a do roku 2030 již na 80 eur, a ekonomicky optimální proto bude odstavit uhelné zdroje v České republice do roku 2030, většinu již do roku 2025⁵.

¹ <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>

² <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/emise-cr-detail>

³ <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/emise-eu-poradi>

⁴ <https://climateanalytics.org/briefings/coal-phase-out/>

⁵ <https://assets.bbhub.io/professional/sites/24/BloombergNEF-Decarbonization-of-Eastern-Europe%E2%80%99s-Energy-Mix-Key-to-Higher-EU-Climate-Goals-Nov-2020.pdf>

Na základě zhodnocení technické proveditelnosti, ekonomického výhledu a environmentálních potřeb **doporučuje Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR:**

- stanovit termín ukončení spalování uhlí pro výrobu energie na rok 2033;
- vypracovat harmonogram útlumu uhlí od současnosti do koncového roku tak, aby odstavení uhelných zdrojů probíhalo co nejrychleji – podle možností redukce vývozu a následného nahrazování novými zdroji a úsporami energie – a dále v harmonogramu zohlednit místa, kde se spalování uhlí projevuje imisně nejhůře;
- odstavovat uhelné zdroje podle kritéria emisní intenzity (tedy nejdříve ty s největší produkcí emisí na jednotku dodané energie);
- co nejrychleji podstatně zvýšit zdanění čistých výnosů z těžeb uhlí, protože jsou pro vlastníky těžebních práv nezaslouženým výnosem;
- přijmout opatření pro podporu tvorby nových pracovních míst a rozvoje nových ekonomických aktivit v tzv. uhelných regionech i oblastech dotčených útlumem spalování uhlí mimo tyto regiony;
- přijmout pozměňovací návrhy Podvýboru pro regiony v transformaci Senátu ČR k novele horního zákona, kterými se nově zařazují mezi příjemce z úhrad za nerost krajské samosprávy;
- v dostatečném předstihu řešit situaci obyvatel ekonomicky závislých na těžbě a spalování uhlí.

V Praze dne 11. 2. 2021

MUDr. Radim Šrám, DrSc.
předseda KŽP AV ČR
tel.: 241 062 596
e-mail: radim.sram@iem.cas.cz

Komise pro životní prostředí je poradním orgánem Akademické rady AV ČR, jejímž účelem je zpracovávat profesionální stanoviska k problematice životního prostředí v ČR, podporovat výzkum a organizovat semináře v této oblasti. V současné době má 22 členů, kteří jsou respektovanými odborníky nejen z ústavů AV ČR, ale i vysokých škol a dalších výzkumných institucí.